

Aan: Achterhoek Raad

Datum: 1 september 2020

Cc:

Van: De Achterhoek Board

Onderwerp: Aanpak evaluatie

Aanpak evaluatie

1.1 Aanleiding en doel document

In de Achterhoek is de afgelopen jaren stevig geïnvesteerd in de samenwerking. De samenwerking richt zich op de ruimtelijk-economische agenda. Leidend is het draaiende houden en versterken van de economie. Hiervoor werken we aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, aan goed en juist opgeleid personeel en een mooie en prettige woonomgeving. Een goede (digitale) bereikbaarheid is essentieel voor onze bedrijven en voor onze inwoners. Bovengenoemde opgaven kunnen we alleen realiseren door samen te werken en de opgaven op het gebied van wonen en leefbaarheid, bereikbaarheid, vestigingsklimaat, infrastructuur en werk in samenhang te bekijken.

Hiervoor is in 2018 de samenwerking binnen de Achterhoek doorontwikkeld waarin bestuurders van overheden, bedrijfsleven en organisaties samen -vanuit de eigen rol- kunnen sturen op de ontwikkeling van de regio. Voor deze samenwerking is de Achterhoek Board opgericht waarin de bestuurders zich verenigen. Naast de Board zijn 6 inhoudelijke Thematafels ingericht waar de besluitvorming voorbereid wordt vanuit alle betrokken gemeenten, het bedrijfsleven, organisaties en andere overheden. Dit wordt ondersteund door een organisatie die voor de gehele regio werkt onder de naam 8RHK ambassadeurs. Via de Achterhoek Raad -en indien nodig via de afzonderlijke raden- vindt democratische controle, volksvertegenwoordiging en kaderstelling op dit proces plaats. De samenwerking is bestuurlijk-juridisch gegoten in de vorm van een *openbaar lichaam*. De burgemeesters vormen het algemeen bestuur hiervan.

Naast de inhoudelijk opgave wordt met de gekozen vorm van Achterhoek Raad, Achterhoek Board en Achterhoek Thematafels beoogd drie doelen te bereiken:

- Het beter betrekken van raadsleden bij de regionale samenwerking
- Meer slagkracht in de bestuurlijke besluitvorming
- Meer uitvoeringskracht

Zoals afgesproken bij de besluitvorming –door de 7 gemeenteraden- over de nieuwe samenwerking in 2018 wordt deze samenwerking na twee jaar geëvalueerd. In dit document werken we uit hoe deze evaluatie zal geschieden.

Doel document

Het doel van dit document is om de kaders en de aanpak van de evaluatie uiteen te zetten, zodat dit vastgesteld kan worden als de basis voor de evaluatie. Daarbij is voorzien in een moment met raadsleden om de aanpak nader in te kleuren.

1.1.1 Leeswijzer

Aan de orde komt:

- Het doel van de evaluatie
- De vraagstelling van de evaluatie
- De uitgangspunten voor de aanpak van de evaluatie
- De aanpak van de evaluatie
- De beoogde evaluatoren
- Gevraagd besluit aan de Achterhoek Raad

1.2 Genomen stappen om tot dit document te komen

- De Achterhoek Board heeft, afgestemd met het algemeen bestuur, de evaluatiepunten en onderzoeksopdracht beschreven in de memo die 30 maart geagendeerd stond voor de Achterhoek Raad. Hierbij was bewust gekozen om dit op hoofdlijnen te formuleren, zodat er voldoende ruimte is voor invulling vanuit de partners.
- Nu de Achterhoek Raad niet doorgegaan is op 30 maart, heeft de Board aan Roeland Stolk van Berenschot gevraagd om deze uitgangspunten alvast verder uit te werken tot een concrete aanpak voor de evaluatie. Hij moest dit zodanig uitwerken dat de Achterhoek Raad in oktober zowel over de evaluatiepunten als over de aanpak haar input kan meegeven.
- Dit document geeft onderstaand de aanpak van Berenschot weer, deze is op 1 september door de Board onderschreven en vastgesteld.

1.3 Doel van evaluatie

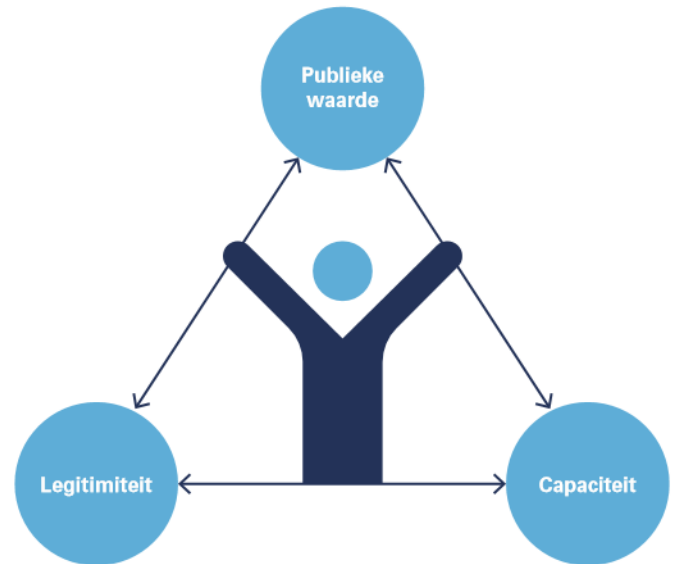
Doel van de evaluatie

Het doel van de evaluatie is om scherp in beeld te brengen in welke mate de samenwerking bijdraagt aan de realisatie van **waarde** voor de achterhoek. Daarbij kijken we zowel naar bedoelde effecten als naar onbedoelde effecten van de samenwerking.

1.3.1 Het begrip waarde

Het begrip publieke waarde is gemunt door Harvard-hoogleraar Mark Moore. In de kern is zijn concept simpel. Moore redeneert dat de outcome van een samenwerking moet voldoen aan de volgende hoekpunten van een samenwerking. Hij beargumenteert dat een uitkomst:

- Valuable moet zijn (publieke waarde): welke uitkomsten wil je voor de samenleving bereiken?
- Doable moet zijn (capaciteit): heb je voldoende operationele capaciteit om de gewenste publieke waarde te kunnen realiseren?
- Authorizable moet zijn (legitimiteit): is de gewenste publieke waarde en de benodigde capaciteit gelegitimeerd door democratische organen? Is er draagvlak bij stakeholders die het effect gaan ondervinden? Is het overheidshandelen rechtmatig?

Met dit inzicht ontstaat voor een samenwerking strategische driehoek voor het handelen. Alle drie de hoekpunten moeten bediend worden.

1.4 Vraagstelling van de evaluatie

Vanuit de hoofdvraag en de nadruk op waarde, moeten in de evaluatie de volgende vragen beantwoord worden:

- Draagt de samenwerking bij aan het behalen van onze doelstellingen op het gebied van economie, wonen en leefbaarheid? Inhoudelijke evaluatie punten
 - Helpt de nieuwe governance om onze doelen –in gezamenlijkheid en gedragen- beter te formuleren en te bereiken?
 - Inzicht in de concrete resultaten die bereikt zijn.
 - Voldoen de thema's die wel/niet belegd zijn in de samenwerking?
 - Zijn we voldoende wendbaar om nieuwe opgaven als klimaat, stikstof en droogte op te pakken?
 - Is de focus van de thematafels goed?
- Draagt de gekozen vorm bij aan een echte samenwerking tussen de 30's en met partijen buiten de Achterhoek? Cultuuraspecten
 - Is de samenwerkingscultuur binnen de Achterhoek verbeterd?
 - Hoe ervaren Provincie, andere regio's, het Rijk en hogescholen onze samenwerking?
 - Hoe ervaren ondernemers en maatschappelijke organisaties hun positie?
 - Heeft de samenwerking het regionaal denken bevorderd?
- Is de werkwijze praktisch en goed ingeregeld? Praktische en procesmatige evaluatiepunten
 - Bevalt de werkwijze van de Achterhoek Raad?
 - Bevalt de werkwijze van de Achterhoek Board en de taakverdeling met het algemeen bestuur

- Bevalt de werkwijze van de Thematafels?

1.5 Uitgangspunten voor de evaluatie

We formuleren de volgende uitgangspunten voor de evaluatie:

1. Voor evaluatie is het eigenlijk nog wat vroeg, omdat de samenwerking zich nog aan het zetten is.
2. De evaluatie moet toekomstgericht zijn: wat kan er vanuit de huidige doelen en organisatie beter en hoe zou je dat kunnen realiseren?
3. De evaluatie moet gericht zijn op de bedoeling van de samenwerking. Is het aannemelijk dat we (gaan) realiseren wat we beogen en welke factoren dragen daar wel/niet toe bij? De evaluatie zou zich op die mechanismen moeten richten, omdat daarop versterkt kan worden in de toekomst.
4. Het is belangrijk dat de (wijze van de) evaluatie draagvlak geniet bij stakeholders zoals de raden, de bestuurders en de bestuurders van de betrokken partijen in de samenwerking.

1.6 Aanpak

We stellen voor om in de volgende vier fases deze vragen te beantwoorden:

1.6.1 Stap 1: Voortvarende start

Een voortvarende start met duidelijke afspraken over het te doorlopen proces is van groot belang. Hieronder lichten wij toe hoe de voortvarende start invulling krijgt.

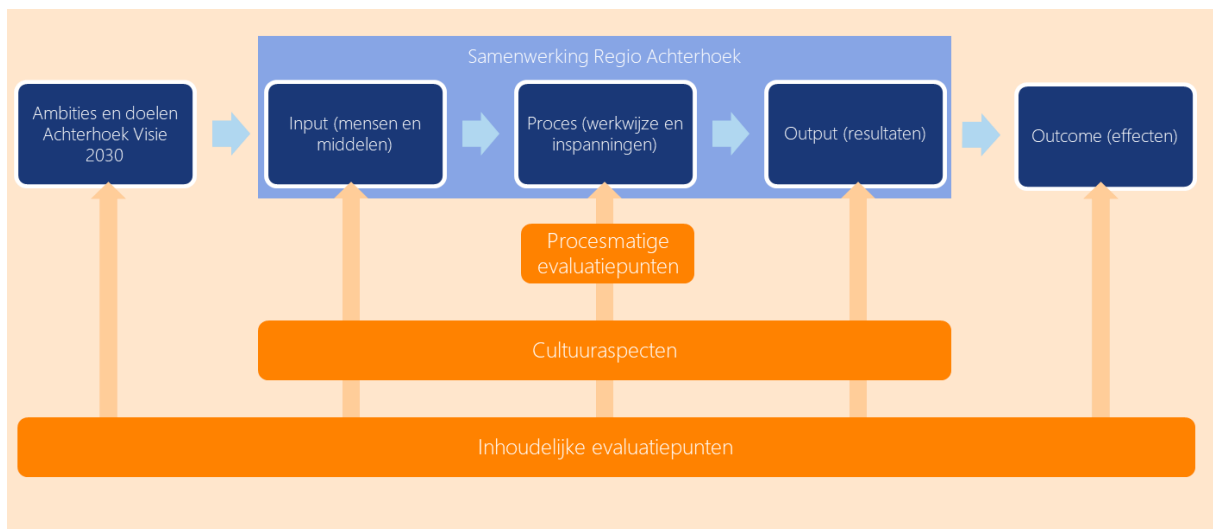
Bespreken van de aanpak in de Achterhoek Raad van 5 oktober. We bespreken op 5 oktober de aanpak in de Achterhoek Raad en zij stellen deze als basis voor de evaluatie vast. In november vullen we dit met de leden van de Achterhoek Raad nader in door uitgebreid te spreken over onderzoeksdoelen en -activiteiten. (zie startbijeenkomst verderop in dit document). Dit zorgt ervoor dat de leden van de Achterhoek Raad maximaal in positie zijn.

(Digitaal) startoverleg. We starten door met een begeleidingscommissie (zie onder 1.7) de aanpak scherp te stellen. Doel is om concrete afspraken te maken over het proces en de inhoud van de opdracht. Het is van belang de volgende “praktische” zaken dan al gereed te hebben en met elkaar door te spreken:

- Een lijst met contactgegevens van:
 - Griffier van de Achterhoek Raad
 - Vertegenwoordiging ondernemers vanuit VNO-NCW, Bouwend Nederland en SIKa
 - Vertegenwoordiging maatschappelijke organisaties vanuit onderwijs (zorg en woningcorporaties)
 - Leden van het algemeen bestuur
 - Wethouders van de individuele gemeenten
 - Vertegenwoordiger(s) van de provincie Gelderland
 - Vertegenwoordigers van samenwerkende Regio's en Boards
 - Ministeries van BZK en LNV; 2 leden van de stuurgroep Regiodeal
 - Secretaris directeur 8RHK Ambassadeurs
- Een lijst met documentatie, zoals:
 - De Achterhoek Werkt Door 2.0
 - Achterhoek Visie 2030
 - Overzicht van gestarte projecten en de bijdrage hiervan aan de doelen in de visie 2030 (doelenmatrix)
 - Voortgangsrapportages Regio Deal en Burap
 - Overige monitoringsinformatie
 - Begrotingen regio Achterhoek
 - Jaarrekeningen regio Achterhoek
 - Samenwerkingsregeling Regio Achterhoek
- Specifiek aandacht geven aan de aanzet van het 'analysekader'.

Opstellen analysekader. Het analysekader ordent en categoriseert ons kijken op hoe de regio zijn doelen kan bereiken en de context waarbinnen deze doelen worden gerealiseerd. Hieronder doen wij een eerste aanzet voor het analysekader.

Eerste aanzet analysekader

NB: met Regio Achterhoek bedoelen we de 8RHK ambassadeurs.

Startbijeenkomst Achterhoek Raad. De onderzoeksresultaten landen uiteindelijk bij de Achterhoek Raad. Wij willen de Achterhoek Raad (die we dan ook zien als vertegenwoordigers van de afzonderlijke raden) daarom vanaf het begin meenemen in het onderzoeksproces en het analysekader ook aan hun voorleggen. Wij zien een (video)conferentie van twee uur met de onderstaande agenda voor ons.

Concept agenda startbijeenkomst

Opening en welkom (5 minuten)

1. Kennismaking en behoeften/vragen van leden Achterhoek Raad – een korte ronde (30 minuten)
2. Toelichting van het onderzoeksproces en analysekader – Berenschot (20 minuten)

Pauze (10 minuten)

3. Ruimte voor het leveren van suggesties om het analysekader aan te scherpen (15 minuten)
4. Eerste beelden ophalen: lukt het voldoende om de doelen te bereiken? (30 minuten)
5. Werkafspraken maken (10 minuten)

Afronding en afsluiting (5 minuten)

1.6.2 Stap 2: Overzicht

Stap 2 staat in het teken van het ophalen van feiten en beelden. Hieronder lichten wij toe hoe dit een concrete invulling krijgt.

Ophalen van feiten. Deze activiteit voeren wij uit door middel van een documentstudie. De documentstudie bestaat in ieder geval uit het bestuderen van de documenten die we in stap 1 hebben genoemd. Doel is om een eerste beeld ten aanzien van de **inhoudelijke evaluatiepunten** schetsen. Dit betekent concreet dat we het vertrekdocument; "De Achterhoek Werkt Door 2.0, maar ook de Achterhoek Visie 2030 met behulp voortgangs- en tussenrapportages, de doelenmatix en overige monitoringsinformatie evalueren. Ook de governance brengen we in kaart. Of de nieuwe governance helpt om de doelen te bereiken hangt natuurlijk af van het oordeel van direct betrokkenen, maar

vanuit onze ruime ervaring met regionale samenwerking kunnen we, na bestudering van bijvoorbeeld de samenwerkingsregeling, wel een eerste beeld schetsen.

Ophalen van beelden. De nadruk binnen deze opdracht ligt op het voeren van gesprekken. De meeste vragen die u heeft hebben ook een subjectief karakter. Doel van de gesprekken is om de feiten over de inhoudelijke evaluatiepunten van nadere inkleuring te voorzien en een beeld te krijgen van de **culturaspecten** en de **procesmatige evaluatiepunten**. U vraagt ons gesprekken te voeren met in ieder geval:

- Minimaal 7 raadsleden waarvan 4 zitting hebben in de Achterhoek Raad en 3 geen zitting hebben in Achterhoek Raad (minimaal 1 per gemeente)
- Vanuit ondernemers vertegenwoordiging vanuit VNO-NCW, bouwend Nederland en SIKa
- Vanuit maatschappelijke organisaties vertegenwoordigers vanuit onderwijs (ook HBO), zorg en woningcorporaties
- Leden van het algemeen bestuur (minimaal 2 waarvan 1 uit DB)
- Wethouders (minimaal 1 per gemeente)
- Vertegenwoordiger(s) van de provincie Gelderland
- Vertegenwoordigers van samenwerkende Regio's en Boards
- Ministeries van BZK en LNV; 2 leden van de stuurgroep Regiodeal
- Secretaris directeur Achterhoek Ambassadeurs

1.6.3 Stap 3: Inzicht

Deze stap bestaat uit een analyse van de feiten en beelden. Nadat we de feiten en beelden hebben opgehaald hebben we een grote berg aan data ter beschikking die we moeten analyseren. Deze data analyseren we langs de lijnen uit het analysekader. Hieronder lichten wij toe hoe deze stap concrete invulling krijgt.

Opstellen van een 80%-versie van de analyse. De feiten en beelden leggen we gestructureerd langs het analysekader. Bedoeling is om tot een beantwoording van de drie hoofdvragen en bijbehorende subvragen te komen.

Bespreking van de 80%-versie met de opdrachtgever. Voordat we een 100%-versie voorleggen willen we eerst met u de 80%-versie bespreken. Op basis van uw feedback werken we daarna de 100%-versie uit.

Opstellen van de 100%-versie van de analyse. Na feedback van u stellen we de 100%-versie van de analyse uit. Deze analyse bevat een weergave van feiten en beelden. Vanwege het subjectieve karakter van uw vragen zal overigens de nadruk op het laatste liggen.

1.6.4 Stap 4: Uitzicht

Opstellen van de rapportage en aanbevelingen. De 100%-versie van de analyse maakt onderdeel uit van de uiteindelijke rapportage. Belangrijk aspect van de rapportage is bovendien dat we aanbevelingen doen over mogelijke verbeteringen ten aanzien van de drie evaluatiepunten.

Presentatie van de bevindingen aan de Achterhoek Raad. De uiteindelijke rapportage zal gepresenteerd worden aan de Achterhoek Raad. Waarbij ruimte is voor vragen en discussie. Dit zal naar verwachting in de eerste Achterhoek Raad van 2021 zijn.

1.7 Begeleidingscommissie

De evaluatie wordt begeleidt door een commissie die bestaat uit:

- Twee raadsleden uit de Achterhoek Raad
- Drie bestuurders (vanuit elke O één)
- De directeur van de 8RHK ambassadeurs

De taak van de begeleidingscommissie is om bij te sturen op het proces van de evaluatie en om stukken te lezen.

1.8 Evaluatoren

De evaluatie wordt onafhankelijk uitgevoerd door:

- **Prof. Caspar van den Berg.** Caspar van den Berg is bestuurskundige en bekleedt de leerstoel local en global governance op de RUG. Hij onderzoekt regionalisering. Dat doet hij onder andere door voor BZK 10 regio's te evalueren en de werking van regio's te onderzoeken. Caspar is lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur (Rob); Decaan Leergang Metropool, Nederlandse School voor het Openbaar Bestuur en verzorgt de redactie van meerdere tijdschriften.
- **Drs. Roeland Stolk.** Roeland Stolk is managing director openbaar bestuur bij Berenschot. Hij is eindverantwoordelijk voor alle adviseurs die werken in en aan het openbaar bestuur. Roeland is gespecialiseerd in de werking van samenwerkingsverbanden. Hij is de auteur van *grip op regionale samenwerking* en was projectleider van het BZK onderzoek naar veranderingen in de *WGR*. Roeland is van huis uit bestuurskundige en politicoloog en heeft gedurende drie jaar economie en overheidsfinanciën gedoceerd aan de Universiteit van Tilburg.

1.9 Beoogd besluit

Wij vragen u om op 5 oktober

- In te stemmen met het doel, vraagstelling, uitgangspunten en aanpak van de evaluatie

Op basis van dit besluit wordt de evaluatie-aanpak dan nader ingevuld. Onderdeel hiervan is -conform beschreven aanpak- het vormen van de begeleidingscommissie én een twee uur durend gesprek met de Achterhoek Raad over concrete invulling van deze kaders.